

บทที่ 4

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

การศึกษาผลของการใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ดต่อการเจริญโต และผลผลิตข้าวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้ดำเนินการทดลองในแปลงเกษตรในอำเภอต่างในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นตัวแทนและเป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝน

4.1 ข้อมูลทั่วไป

ลักษณะทางกายภาพของดินและทางเคมีวิเคราะห์ดินตามคู่มือของ Yoshida et al.(1971) พบว่าเปอร์เซ็นต์ของSandอยู่ระหว่าง 81-88 เปอร์เซ็นต์ ส่วนเปอร์เซ็นต์ของ Silt และClayอยู่ระหว่าง 9-14 เปอร์เซ็นต์ และ3-6 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ ซึ่งจัดเป็นเนื้อดินที่พบทั่วไปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(ตารางที่1) ลักษณะทางเคมีของดินมีค่า pH อยู่ระหว่าง 4.1-4.5 ค่าอินทรีย์คาร์บอนในดิน(Soil Organic Carbon) อยู่ระหว่าง0.63-0.96 เปอร์เซ็นต์ ค่าเปอร์เซ็นต์ไนโตรเจนทั้งหมดในดิน(Total Soil Nitrogen)มีค่าระหว่าง 0.02-0.04 ค่าฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ในที่สุดด้วยBray II มีค่า 0.04-0.11 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม และค่าการแลกเปลี่ยนโพแทสเซียมในดินมีค่า 0.04-0.11 cmolต่อกิโลกรัม(ตารางที่1)

ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติทางเคมี และกายภาพของดินที่ทำการทดลองในแปลงเกษตร

แปลงทดลอง	pH	SOC (%)	TSN (%)	Bray II-P (มกต่อกก.)	Exc.K (cmolต่อกก.)	Sand (%)	Silt (%)	Clay (%)
อ.พิบูลมังสาหาร	4.1	0.65	0.02	19	0.04	88	9	3
อ.เขื่องใน	4.2	0.77	0.03	15	0.06	85	11	4
อ.เดชอุดม	4.4	0.87	0.03	12	0.09	82	14	4
อ.เมือง	4.2	0.63	0.02	22	0.11	83	13	4
อ.ตระการพิษผล	4.5	0.96	0.04	21	0.09	81	13	6

4.2 การปลูกข้าว

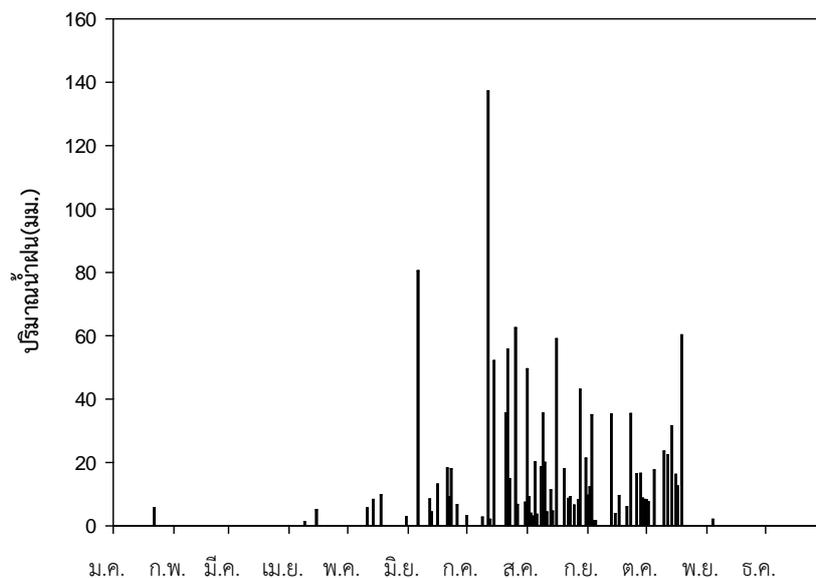
การปักดำ ทำการตกกล้าในแปลงเกษตรกรในแต่ละพื้นที่แปลงเกษตรกร ทำการตกกล้าในวันที่ 6-14 มิถุนายน 2553 และปักดำในวันที่ 12-29 กรกฎาคม 2553 ส่วนใหญ่อายุกล้าที่ใช้ปักดำมีอายุ 39 30 39 36 และ45 วันในแปลงทดลองของเกษตรกรอำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอเขื่องใน อำเภอเดชอุดม อำเภอเมือง และอำเภอตระการพิษผลตามลำดับ(ตารางที่ 2) พบว่ามีอายุกล้ามากกว่า 30 วัน เนื่องจากในช่วงตกกล้าไม่มีปริมาณน้ำฝนเพียงพอ และเกษตรกรรอให้มีปริมาณน้ำฝนในช่วงปักดำ

ตารางที่ 4.2 วันตกกล้า และปักดำข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ105

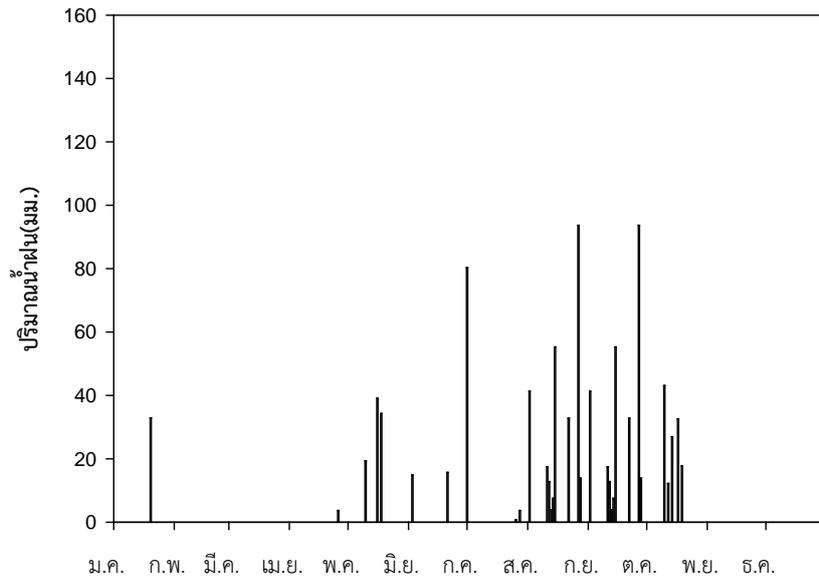
แปลงทดลองเกษตรกร	วันตกกล้า	ปักดำ	อายุกล้า(วัน)
อ.พิบูลมังสาหาร	6 มิถุนายน 2553	15 กรกฎาคม 2553	39
อ.เซียงโน	12 มิถุนายน 2553	12 กรกฎาคม 2553	30
อ.เดชอุดม	6 มิถุนายน 2553	15 กรกฎาคม 2553	39
อ.เมือง	6 มิถุนายน 2553	12 กรกฎาคม 2553	36
อ.ตระการพิชผล	14 มิถุนายน 2553	29 กรกฎาคม 2553	45

4.3 ปริมาณน้ำฝน

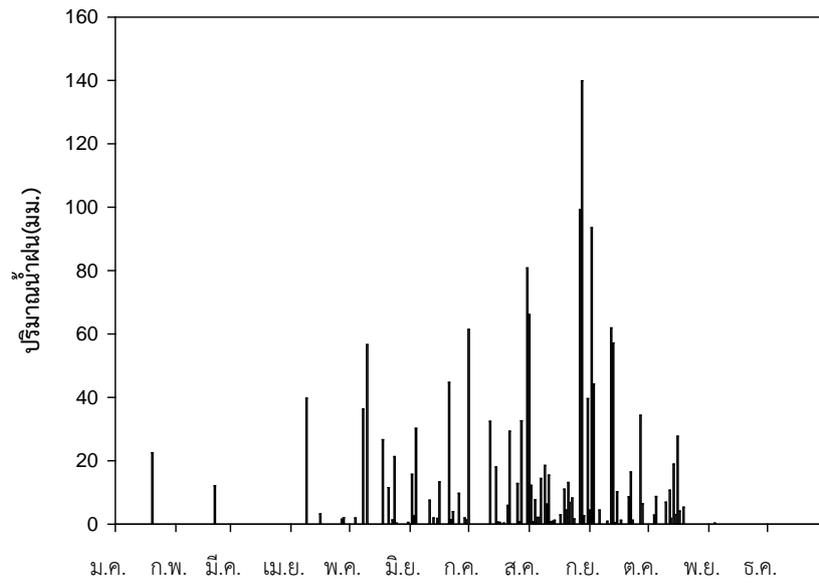
ปริมาณน้ำฝนแบบรายวันตลอดปี 2553 ในอำเภอต่างๆในการทดลอง พบว่ามีปริมาณน้ำฝนเท่ากับ 1335 934 1546 1564 และ1529 มิลลิเมตรในอำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอเซียงโน อำเภอเดชอุดม อำเภอเมือง และอำเภอตระการพิชผลตามลำดับ เมื่อเทียบกับปริมาณน้ำฝนที่ใช้ปลูกข้าวตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคม มีค่าเท่ากับ 1296 805 1352 1325 และ1339มิลลิเมตรในอำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอเซียงโน อำเภอเดชอุดม อำเภอเมือง และอำเภอตระการพิชผลตามลำดับ

กราฟที่ 4.1 ปริมาณน้ำฝนรายวันในพื้นที่อำเภอพิบูลมังสาหารจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2553

กราฟที่ 4.2 ปริมาณน้ำฝนรายวันในพื้นที่อำเภอเชียงไนจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2553

กราฟที่ 4.3 ปริมาณน้ำฝนรายวันในพื้นที่อำเภอเดชอุดมจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2553

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละพื้นที่(Single site Analysis)

4.4.1 บ้านแปลงเกษตรกรบ้านบ่าฮี ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอพิบูลมังสาหาร

1.ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105

ความสูงของข้าวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่1 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่ (กลุ่มทดลองที่ 2) ให้ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุดตลอดช่วงการทดลองมีค่าเป็น 61 90 และ 122 เซนติเมตร เมื่อข้าวมีอายุ 30 60 และ90วันหลังปักดำตามลำดับ และมีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ($P \leq 0.01$) ในช่วง 30 และ60 วันหลังปักดำ กลุ่มที่2 เป็นกลุ่มทดลองของปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ ได้แก่กลุ่มทดลองที่ 3 4 5 6 7 และ 8 ให้ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ 105 รองลงมา อย่างไรก็ตามพบว่าการแบ่งใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพแบ่งใส่ในอัตรา 70%ในช่วงปักดำ. มีความสูงของข้าวสูงกว่าแบ่งใส่อัตรา50%ในช่วงปักดำเล็กน้อย กลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1) มีความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 ต่ำที่สุด (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 แปลงเกษตรกรอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วง 30, 60 และ 90 วันหลังปักดำ

กลุ่มทดลอง	ความสูง (ซม) 30 วัน	ความสูง (ซม) 60 วัน	ความสูง (ซม) 90 วัน
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	49 ^c	73 ^c	112
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	61 ^a	90 ^a	122
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	52 ^c	83 ^{ab}	115
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	53 ^{bc}	83 ^{ab}	117
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	59 ^{ab}	87 ^{ab}	116
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	51 ^c	84 ^{ab}	119
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	50 ^c	79 ^{bc}	118
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	59 ^{ab}	89 ^a	115
F-test	**	**	NS
CV	13.2	10.4	6.6

หมายเหตุ : อักษรต่างกันที่กำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ($P=0.05$)

**แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.01$)

NS ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($P > 0.05$)

2.จำนวนรวงต่อกอและจำนวนเมล็ดต่อรวง

การใช้ปุ๋ยเคมีสูตร16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่(กลุ่มทดลองที่2) ข้าวขาวดอกมะลิ105มีจำนวนรวงต่อกอสูงที่สุดคือ 4.0 รวงต่อกอ รองลงมาเป็นกลุ่มทดลองปุ๋ยหมักมูลไส้เดือน(กลุ่มทดลองที่3 และกลุ่มทดลองที่4) กลุ่มทดลองปุ๋ยหมักพด.2(กลุ่มทดลองที่5 และกลุ่มทดลองที่6) และกลุ่มทดลองปุ๋ยหมักEM (กลุ่มทดลองที่7และกลุ่มทดลองที่8) มีจำนวนรวงต่อกอเป็น 3.0, 2.1, 3.0, 3.4, 2.5 และ3.0 รวงต่อกอตามลำดับ และความแตกต่างทางสถิติ($P \leq 0.05$) เมื่อเทียบกับกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1) (ตารางที่ 4.4)

จำนวนเมล็ดต่อรวงพบว่าการใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50%ปักดำ และ50%กำเนียดช่อดอก) และใส่ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %ปักดำ และ30%กำเนียดช่อดอก)มีจำนวนเมล็ดต่อรวงสูงสุดคือ 119 เมล็ดต่อรวง กรรมวิธีไม่ใส่ปุ๋ยมี 85 เมล็ดต่อรวง แต่อย่างไรก็ตามไม่มีความแตกต่างทางสถิติ(ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อจำนวนรวงต่อกอ และจำนวนเมล็ดต่อรวงของข้าวขาวดอกมะลิ 105 แปลงเกษตรกรอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต

กลุ่มทดลอง	รวงต่อกอ (จำนวน)	เมล็ดต่อรวง (จำนวน)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	1.7 ^d	85
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	4.0 ^a	119
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	3.0 ^{abc}	108
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	2.1 ^{cd}	113
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	3.0 ^{abc}	104
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	3.4 ^{ab}	112
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.5 ^{bcd}	107
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	3.0 ^{abc}	119
F-test	*	NS
CV	19.1	13.2

หมายเหตุ : อักษรต่างกันในที่กำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P=0.05$)

* แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.05$)

3. น้ำหนัก 100 เมล็ดและเปอร์เซ็นต์เมล็ดดี

น้ำหนัก 100 เมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในการทดลองนี้มีค่า 3.14-2.59 กรัม ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (กลุ่มทดลองที่3) มีน้ำหนัก 100 เมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุด ส่วนกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย (กลุ่มทดลองที่1) มีน้ำหนัก 100 เมล็ดต่ำที่สุด อย่างไรก็ตามไม่พบความแตกต่างทางสถิติ (ตารางที่ 4.5)

การใช้ปุ๋ยเคมีสูตร16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่(กลุ่มทดลองที่2)มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีสูงที่สุดคือ 86 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1)มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีต่ำที่สุดเป็น 79 เปอร์เซ็นต์ และไม่มี ความแตกต่างทางสถิติ ส่วนกลุ่มทดลองที่เป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์(กลุ่มทดลองที่3-กลุ่มทดลองที่8) มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีอยู่ระหว่าง 80-84 เปอร์เซ็นต์ (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อน้ำหนัก 100 เมล็ด และเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในแปลงเกษตรกรอำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มทดลอง	น้ำหนัก100 เมล็ด (กรัม)	เมล็ดดี (เปอร์เซ็นต์)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	2.639	79
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.719	86
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.604	84
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	2.628	80
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.681	81
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	2.674	83
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.711	82
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	2.650	83
F-test	NS	NS
CV	4.6	6.4

หมายเหตุ : NS ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($P > 0.05$)

4 ผลผลิตเมล็ดข้าว (กก.ต่อไร่)

การใส่ปุ๋ยเคมี 16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่ (กลุ่มทดลองที่2) ให้ผลผลิตเมล็ดข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุดคือ 403 กก.ต่อไร่ กลุ่มทดลองที่ใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ(กลุ่มทดลองที่3 4 5 6 7 และ8) ให้ผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ105 อยู่ระหว่าง 309-381 กก.ต่อไร่ กลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1) ให้ผลผลิตเมล็ดข้าวขาวดอกมะลิ105 มีค่าต่ำที่สุดคือ 264 กก.ต่อไร่ และ

พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติ($P \leq 0.05$) กลุ่มและคณะ(2545) รายงานว่า การแบ่งใส่ปุ๋ยไนโตรเจนจะมีอิทธิพลและทุกใช้อย่างมีประโยชน์ที่สุดในระยะการแตกกอให้เกิดรวงข้าว และระหว่างระยะตั้งท้องและระยะติดเมล็ด ซึ่งเป็นระยะที่ก่อให้เกิดจำนวนเมล็ดข้าวต่อรวง

การแบ่งใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ(กลุ่มทดลองที่ 3 4 6 และ 7) พบว่าการแบ่งใส่ปุ๋ย 50% ช่วงปักดำ และ 50% ช่วงกำเนิดช่อดอกจะให้ผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 สูงกว่าการแบ่งใส่ปุ๋ยแบบ 70% ช่วงปักดำ และ 30% ช่วงกำเนิดช่อดอก แต่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากฝนแล้ง ในช่วงต้นฤดูปลูก และฝนมาอีกครั้งในช่วงที่ข้าวกำลังออกดอก ทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องสูบน้ำออกจากนาเพื่อป้องกันน้ำท่วม ทำให้ปริมาณปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพที่แบ่งใส่ 50% ช่วงกำเนิดช่อดอกได้รับปุ๋ยลดลง (ตารางที่ 4.6)

ทวี(2541) รายงานว่าข้าวขาวดอกมะลิ 105 มีรูปแบบทรงต้นแบบพันธุ์พื้นเมือง และการตอบสนองต่อปุ๋ยค่อนข้างต่ำ ควรมีการใส่ปุ๋ยที่ละน้อยประมาณ 2-3 กก./ไร่ต่อไร่ แต่ใส่หลายครั้งเพื่อรักษาระดับความเข้มข้นของธาตุไนโตรเจน 1.5% เพื่อทำให้ต้นข้าวแข็งแรงไม่ล้มง่าย และให้ผลผลิตสูง

ตารางที่ 4.6 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ ต่อผลผลิตเมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในแปลงเกษตรกรอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มทดลอง	ผลผลิต (กก.ต่อไร่)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	264 ^c
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ 50%)	403 ^a
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ 50%)	363 ^{ab}
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70% และ 30%)	333 ^{abc}
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ 50%)	320 ^{bc}
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70% และ 30%)	358 ^{ab}
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ 50%)	381 ^{ab}
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70% และ 30%)	309 ^{bc}
F-test	*
CV	13.5

หมายเหตุ : อักษรต่างกันในกำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P=0.05$)

* แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.05$)

4.4.2.แปลงเกษตรกรบ้านเอ้ ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน

1.ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ 105

ความสูงของข้าวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่1 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่ (กลุ่มทดลองที่ 2) ให้ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุดตลอดช่วงการทดลองมีค่าเป็น 98 123 และ 146 เซนติเมตร เมื่อข้าวมีอายุ 30 60 และ90วันหลังปักดำตามลำดับ และมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ($P \leq 0.01$) เมื่อเทียบกับกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย กลุ่มที่2 เป็นกลุ่มทดลองของปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ ได้แก่กลุ่มทดลองที่ 3 4 5 6 7 และ 8 ให้ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ 105 รองลงมา อย่างไรก็ตามพบว่าการแบ่งใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพแบ่งใส่อัตรา50%ในช่วงปักดำ, มีความสูงของข้าวสูงกว่าแบ่งใส่อัตรา70%ในช่วงปักดำ กลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1) มีความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 ต่ำที่สุด(ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 แปลงเกษตรกรอำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วง 30, 60 และ 90 วันหลังปักดำ

กลุ่มทดลอง	ความสูง	ความสูง	ความสูง
	(ซม) 30 วัน	(ซม) 60 วัน	(ซม) 90 วัน
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	78 ^d	99 ^{cd}	123 ^c
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	98 ^a	123 ^a	146 ^a
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	86 ^{abcd}	117 ^{ab}	136 ^{abc}
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	80 ^{cd}	109 ^{bc}	125 ^c
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	92 ^{abc}	121 ^{ab}	136 ^{abc}
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	94 ^{ab}	94 ^d	125 ^c
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	85 ^{abcd}	105 ^{cd}	140 ^{ab}
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	85 ^{abcd}	102 ^{cd}	127 ^{bc}
F-test	**	**	*
CV	16.5	12.5	6.6

หมายเหตุ : อักษรต่างหากที่กำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ($P=0.05$)

**แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.01$)

*แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.05$)

2.จำนวนรวงตอกและจำนวนเมล็ดต่อรวง

การใช้ปุ๋ยเคมีสูตร16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่(กลุ่มทดลองที่2) ทำให้ข้าวขาวดอกมะลิ105มีจำนวนรวงตอกสูงที่สุดคือ 3.4 รวงตอก ร่องลงมาเป็นกลุ่มทดลองปุ๋ยหมักมูลไส้เดือน(กลุ่มทดลองที่3) และกลุ่มทดลองปุ๋ยหมักEM (กลุ่มทดลองที่7) มีจำนวนรวงตอกเท่ากันคือ 2.6 รวงตอก และไม่มี ความแตกต่างทางสถิติ($P > 0.05$) เมื่อเทียบกับกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1) มีจำนวนรวงตอกน้อยสุด (ตารางที่ 4.8)

จำนวนเมล็ดต่อรวงพบว่าการใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50%ปักดำ และ50%กำเนินช่อดอก) และใส่ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %ปักดำ และ30%กำเนินช่อดอก)มีจำนวนเมล็ดต่อรวงสูงสุดคือ 105 เมล็ดต่อรวง ส่วนกรรมวิธีไม่ใส่ปุ๋ยมี 85 เมล็ดต่อรวงจำนวนเมล็ดต่อรวงต่ำที่สุดคือ 71 เมล็ด แต่อย่างไรก็ตามไม่มีความแตกต่างทางสถิติ(ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อจำนวนรวงตอก และจำนวนเมล็ดต่อรวงของข้าวขาวดอกมะลิ 105 แปลงเกษตรกรอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต

กลุ่มทดลอง	รวงตอก (จำนวน)	เมล็ดต่อรวง (จำนวน)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	1.6	71
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	3.4	105
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	1.7	80
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	2.6	76
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.0	105
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	2.0	77
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.6	82
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	1.9	6
F-test	NS	NS
CV	26.1	15.4

หมายเหตุ : อักษรต่างกันในกำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P=0.05$)

NS ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($P > 0.05$)

3. น้ำหนัก 100 เมล็ดและเปอร์เซ็นต์เมล็ดดี

น้ำหนัก 100 เมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในการทดลองนี้มีค่า 2.214-2.806 กรัม ใส่ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50 %ป๋กดำ และ50%กำเนดช่อดอก) (กลุ่มทดลองที่5) มีน้ำหนัก 100 เมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุดคือ 2.806 กรัม ส่วนใส่ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %ป๋กดำ และ30%กำเนดช่อดอก) (กลุ่มทดลองที่6) มีน้ำหนัก 100 เมล็ดต่ำที่สุด อย่างไรก็ตามไม่พบความแตกต่างทางสถิติ (ตารางที่ 4.9)

การใช้ปุ๋ยเคมีสูตร16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่(กลุ่มทดลองที่2)มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีสูงที่สุดคือ 85 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1) เมล็ดลีบต่ำที่สุดเป็น 66 เปอร์เซ็นต์ และพบว่ามีความแตกต่างทางสถิติ($P \leq 0.05$) ส่วนกลุ่มทดลองที่เป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์(กลุ่มทดลองที่3-กลุ่มทดลองที่8) มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีอยู่ระหว่าง 70-76 เปอร์เซ็นต์ (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อน้ำหนัก 100 เมล็ด และเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในแปลงเกษตรกรอำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มทดลอง	น้ำหนัก100 เมล็ด (กรัม)	เมล็ดดี (เปอร์เซ็นต์)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	2.595	66 ^c
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.748	85 ^a
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.692	76 ^b
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	2.651	77 ^{ab}
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.806	70 ^{bc}
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	2.214	70 ^{bc}
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.802	76 ^b
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	2.707	74 ^b
F-test	NS	*
CV	8.0	6.6

หมายเหตุ : อักษรต่างกันที่กำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P=0.05$)

NS ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($P > 0.05$)

*แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.05$)

4.5 ผลผลิตข้าว (กก.ต่อไร่)

การใส่ปุ๋ยเคมี 16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่ (กลุ่มทดลองที่2) ให้ผลผลิตเมล็ดข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุดคือ 431 กิโลกรัมต่อไร่ กลุ่มทดลองที่ใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ(กลุ่มทดลองที่3 4 5 6 7 และ8) ให้ผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ105 อยู่ระหว่าง 315 -429 กิโลกรัมต่อไร่ กลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1) ให้ผลผลิตเมล็ดข้าวขาวดอกมะลิ105 มีค่าต่ำที่สุดคือ 264 กก.ต่อไร่ และพบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ($P > 0.05$) (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ ต่อผลผลิตเมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในแปลงเกษตรกรอำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มทดลอง	ผลผลิต (กก.ต่อไร่)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	306
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	431
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	408
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	429
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	329
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	315
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	398
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	351
F-test	NS
CV	18.2

หมายเหตุ : NS ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($P > 0.05$)

4.4.3.แปลงเกษตรกรบ้านบัวงาม ตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม

1.ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105

ความสูงของข้าวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่1 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่ (กลุ่มทดลองที่ 2) ให้ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุดตลอดช่วงการทดลองมีค่าเป็น 72 103 และ 142 เซนติเมตร เมื่อข้าวมีอายุ 30 60 และ90วันหลังปักดำตามลำดับ และมีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ($P \leq 0.01$) กลุ่มที่2 เป็นกลุ่มทดลองของปุ๋ยปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ ได้แก่กลุ่มทดลองที่ 3 4 5 6 7 และ 8 ให้ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ 105 รองลงมา อย่างไรก็ตามพบว่าการแบ่งใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพแบ่งใส่ในอัตรา50%ในช่วงปักดำ มีความสูงของข้าวสูงกว่าแบ่งใส่อัตรา70%ในช่วงปักดำเพียงเล็กน้อย กลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย (กลุ่มทดลองที่1) มีความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 ต่ำที่สุดคือ 56 83 และ120 เซนติเมตร (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 แปลง
เกษตรกรอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วง 30, 60 และ 90 วันหลังปักดำ

กลุ่มทดลอง	ความสูง (ซม) 30 วัน	ความสูง (ซม) 60 วัน	ความสูง (ซม) 90 วัน
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	56 ^d	83 ^c	120 ^e
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	72 ^a	103 ^a	143 ^a
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	66 ^{bc}	92 ^b	130 ^{cd}
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	69 ^{ab}	99 ^a	136 ^{bc}
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	63 ^c	91 ^b	130 ^{cd}
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	70 ^{ab}	98 ^a	138 ^{ab}
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	70ab	88 ^b	128 ^d
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	70 ^{ab}	102 ^a	136 ^{ab}
F-test	**	**	**
CV	9.3	7.1	5.3

หมายเหตุ : อักษรต่างกันว่ากำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ(P=0.05)

**แสดงความแตกต่างทางสถิติ (P ≤ 0.01)

2.จำนวนรวงต่อกอและจำนวนเมล็ดต่อรวง

การใช้ปุ๋ยเคมีสูตร16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่(กลุ่มทดลองที่2) ข้าวขาวดอกมะลิ105มีจำนวนรวงต่อกอสูงที่สุดคือ 8.9 รวงต่อกอ รองลงมาเป็นกลุ่มทดลองปุ๋ยหมักมูลไส้เดือน(กลุ่มทดลองที่3 และกลุ่มทดลองที่4) กลุ่มทดลองปุ๋ยหมักพด.2(กลุ่มทดลองที่5 และกลุ่มทดลองที่6) และกลุ่มทดลองปุ๋ยหมักEM (กลุ่มทดลองที่7และกลุ่มทดลองที่8) มีจำนวนรวงต่อกอเป็น 7.0, 8.2, 7.7, 7.1, 6.8 และ7.7 รวงต่อกอตามลำดับ และพบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ($P > 0.05$) เนื่องจากมีความแปรปรวนในการวัดค่อนข้างสูง ส่วนกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1) มีจำนวนรวงต่อกอต่ำที่สุดคือ 6.2 รวงต่อกอ (ตารางที่ 4.12)

จำนวนเมล็ดต่อรวงพบว่าการใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50%ปักดำ และ50%กำเนิดช่อดอก) มีจำนวนเมล็ดต่อรวงสูงที่สุดคือ 154 เมล็ดต่อรวง รองลงมาเป็นปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %ปักดำ และ30%กำเนิดช่อดอก) และใส่ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50%ปักดำ และ50%กำเนิดช่อดอก) มีจำนวนเมล็ดต่อรวงคือ 148 เมล็ดต่อรวง กรรมวิธีไม่ใส่ปุ๋ยมี 126 เมล็ดต่อรวง แต่อย่างไรก็ตามไม่มีความแตกต่างทางสถิติ(ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อจำนวนรวงต่อกอ และจำนวนเมล็ดต่อรวงของข้าวขาวดอกมะลิ 105 แปลงเกษตรกรอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต

กลุ่มทดลอง	รวงต่อกอ (จำนวน)	เมล็ดต่อรวง (จำนวน)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	6.2	126
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	8.9	154
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	7.0	138
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	8.2	148
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	7.7	144
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	7.1	126
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	6.8	148
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	7.7	147
F-test	NS	NS
CV	28.2	8.7

หมายเหตุ : NS แสดงว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($P > 0.05$)

3. น้ำหนัก 100 เมล็ดและเปอร์เซ็นต์เมล็ดดี

น้ำหนัก 100 เมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75 กิโลกรัมต่อไร่ (70% ปักดำและ 30% กำเนิดช่อดอก) (กลุ่มทดลองที่ 3) มีน้ำหนัก 100 เมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ 105 สูงที่สุดคือ 2.793 กรัม ส่วนกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย (กลุ่มทดลองที่ 1) มีน้ำหนัก 100 เมล็ดต่ำที่สุดคือ 2.443 กรัม อย่างไรก็ตามพบความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ (ตารางที่ 4.13)

การใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่ (กลุ่มทดลองที่ 2) ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75 กก.ต่อไร่ (50% ปักดำและ 50% กำเนิดช่อดอก) และปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75 กก.ต่อไร่ (50% ปักดำและ 50% กำเนิดช่อดอก) มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีสูงที่สุดคือ 95 เปอร์เซ็นต์ และมีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ข้าวขาวดอกมะลิ 105 มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีต่ำที่สุดเป็น 90 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกลุ่มทดลองที่เป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์ (กลุ่มทดลองที่ 3-กลุ่มทดลองที่ 8) มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีอยู่ระหว่าง 90-95 เปอร์เซ็นต์ (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อน้ำหนัก 100 เมล็ด และเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในแปลงเกษตรกรอำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มทดลอง	น้ำหนัก 100 เมล็ด (กรัม)	เมล็ดดี (เปอร์เซ็นต์)
1. ไม่ใส่ปุ๋ย	2.443 ^b	90 ^d
2. ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่ (50% และ 50%)	2.736 ^a	95 ^a
3. ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75 กก.ต่อไร่ (50% และ 50%)	2.696 ^a	95 ^a
4. ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75 กก.ต่อไร่ (70 % และ 30 %)	2.793 ^a	90 ^d
5. ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75 กก.ต่อไร่ (50% และ 50%)	2.712 ^a	95 ^a
6. ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75 กก.ต่อไร่ (70 % และ 30 %)	2.789 ^a	92 ^{cd}
7. ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75 กก.ต่อไร่ (50% และ 50%)	2.675 ^a	91 ^{cd}
8. ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75 กก.ต่อไร่ (70 % และ 30 %)	2.789 ^a	90 ^d
F-test	*	**
CV	4.3	1.4

หมายเหตุ : NS ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($P > 0.05$)

4 ผลผลิตเมล็ดข้าว (กก.ต่อไร่)

การใส่ปุ๋ยเคมี 16-16-8 อัตรา 30 กิโลกรัมต่อไร่ (กลุ่มทดลองที่ 2) ให้ผลผลิตเมล็ดข้าวขาวดอกมะลิ 105 สูงที่สุดคือ 403 กก.ต่อไร่ รองลงมาเป็นปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70% ปักดำและ 30% กำเนิดช่อดอก) ให้ผลผลิตเมล็ด 476 กิโลกรัมต่อไร่ และพบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($P \leq 0.01$ กลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย (กลุ่มทดลองที่ 1) ให้ผลผลิตเมล็ดข้าวขาวดอกมะลิ 105 มีค่าต่ำที่สุดคือ 301 กิโลกรัมต่อไร่ ฤกษ์และคณะ (2545) รายงานว่า การแบ่งใส่ปุ๋ยไนโตรเจนจะมีอิทธิพลและทุกใช้อย่างมีประโยชน์ที่สุดในระยะการแตกกอให้เกิดรวงข้าว และระหว่างระยะตั้งท้องและระยะติดเมล็ด ซึ่งเป็นระยะที่ก่อให้เกิดจำนวนเมล็ดข้าวต่อรวง

การแบ่งใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ (กลุ่มทดลองที่ 5 6 7 และ 8) พบว่าการแบ่งใส่ปุ๋ย 70% ช่วงปักดำ และ 30% ช่วงกำเนิดช่อดอกจะให้ผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 สูงกว่าการแบ่งใส่ปุ๋ยแบบ 50% ช่วงปักดำ และ 50% ช่วงกำเนิดช่อดอก แต่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปุ๋ยส่วนใหญ่ที่ลงในดินนาน และฝนมาอีกครั้งในช่วงที่ข้าวกำลังออกดอก ทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องสูบน้ำออกจากนาเพื่อป้องกันน้ำท่วม ทำให้ปริมาณปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพที่แบ่งใส่ 50% ช่วงกำเนิดช่อดอกได้รับปุ๋ยลดลง (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ ต่อผลผลิตเมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในแปลงเกษตรกรอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มทดลอง	ผลผลิต (กก.ต่อไร่)
1. ไม่ใส่ปุ๋ย	301 ^c
2. ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่ (50% และ 50%)	528 ^a
3. ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75 กก.ต่อไร่ (50% และ 50%)	380 ^b
4. ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75 กก.ต่อไร่ (70 % และ 30 %)	367 ^b
5. ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75 กก.ต่อไร่ (50% และ 50%)	403 ^b
6. ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75 กก.ต่อไร่ (70 % และ 30 %)	467 ^a
7. ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75 กก.ต่อไร่ (50% และ 50%)	357 ^{bc}
8. ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75 กก.ต่อไร่ (70 % และ 30 %)	391 ^b
F-test	**
CV	9.0

หมายเหตุ : อักษรต่างกันในกำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P=0.05$)

** แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.01$)

4.4.4 แปลงเกษตรกรบ้านดอนชี ตำบลหนองขอน อำเภอเมือง

1. ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105

ความสูงของข้าวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่1 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่ (กลุ่มทดลองที่ 2) ให้ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุดตลอดช่วงการทดลองมีค่าเป็น 91 123 และ 152 เซนติเมตร เมื่อข้าวมีอายุ 30 60 และ90วันหลังปักดำตามลำดับ และมีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ($P \leq 0.01$) รองลงมากลุ่มที่2 เป็นกลุ่มทดลองของปุ๋ยปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ ได้แก่กลุ่มทดลองที่ 3 4 5 6 7 และ 8 ให้ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ 105 อย่างไรก็ตามพบว่าการแบ่งใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพแบ่งใส่ในอัตรา70%ในช่วงปักดำ. มีความสูงของข้าวสูงกว่าแบ่งใส่อัตรา50%ในช่วงปักดำเล็กน้อย กลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1) มีความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 ต่ำที่สุด (ตารางที่4.15)

ตารางที่ 4.15 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 แปลงเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วง 30, 60 และ 90 วันหลังปักดำ

กลุ่มทดลอง	ความสูง (ซม) 30 วัน	ความสูง (ซม) 60 วัน	ความสูง (ซม) 90 วัน
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	72 ^d	95 ^d	131 ^d
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	91 ^a	123 ^a	152 ^a
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	78 ^{cd}	100 ^d	132 ^d
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	76 ^{cd}	114 ^{bc}	142 ^{bc}
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	72 ^d	114 ^{bc}	133 ^d
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	89 ^a	120 ^a	145 ^{ab}
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	79 ^c	95 ^d	134 ^{cd}
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	80 ^{bc}	114 ^{bc}	134 ^{cd}
F-test	**	**	**
CV	8.7	7.8	7.0

หมายเหตุ : อักษรต่างกันในกำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ($P=0.05$)

**แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.01$)

2.จำนวนรวงตอกและจำนวนเมล็ดต่อรวง

การใช้ปุ๋ยเคมีสูตร16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่(กลุ่มทดลองที่2) ข้าวขาวดอกมะลิ105มีจำนวนรวงตอกสูงที่สุดคือ 7.7 รวงตอก และความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ($P \leq 0.05$) รองลงมาเป็นปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70%ป๋กดำ และ30%กำเนิดช่อดอก) มีจำนวนรวงตอกเป็น 6.8 รวงตอก ส่วนกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1)มีจำนวนรวงตอกต่ำสุดเป็น 4.2 รวงตอก (ตารางที่ 4.16)

จำนวนเมล็ดต่อรวงพบว่าการใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50%ป๋กดำ และ50%กำเนิดช่อดอก) มีจำนวนเมล็ดต่อรวงสูงที่สุดคือ 119 เมล็ดต่อรวง และมีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ($P \leq 0.05$) กรรมวิธีไม่ใส่ปุ๋ยมีจำนวน 97 เมล็ดต่อรวง(ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อจำนวนรวงตอก และจำนวนเมล็ดต่อรวงของข้าวขาวดอกมะลิ 105 แปลงเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต

กลุ่มทดลอง	รวงตอก (จำนวน)	เมล็ดต่อรวง (จำนวน)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	4.2 ^c	97 ^b
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	7.7 ^a	125 ^a
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	4.8 ^{bc}	101 ^b
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	5.1 ^{bc}	120 ^a
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	4.3 ^c	110 ^b
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	5.5 ^{bc}	109 ^b
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	4.7 ^{bc}	100 ^b
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	6.8 ^{bc}	104 ^b
F-test	*	*
CV	26.2	7.7

หมายเหตุ : อักษรต่างกันที่กำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P=0.05$)

* แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.05$)

3. น้ำหนัก 100 เมล็ดและเปอร์เซ็นต์เมล็ดดี

น้ำหนัก 100 เมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในการทดลองนี้มีค่า 2.676-3.121 กรัม ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่(70%ป๋กดำ และ30%กำเนิดช่อดอก) มีน้ำหนัก 100 เมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุด ส่วนกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย (กลุ่มทดลองที่1) มีน้ำหนัก 100 เมล็ดต่ำที่สุด อย่างไรก็ตามไม่พบความแตกต่างทางสถิติ (ตารางที่4.17)

การใช้ปุ๋ยเคมีสูตร16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่(กลุ่มทดลองที่2) มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีสูงที่สุดคือ 97 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1)มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีต่ำที่สุดเป็น 86 เปอร์เซ็นต์ และไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ส่วนกลุ่มทดลองที่เป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์(กลุ่มทดลองที่3-กลุ่มทดลองที่8) มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีอยู่ระหว่าง 86-94 เปอร์เซ็นต์ (ตารางที่4.17)

ตารางที่ 4.17 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อน้ำหนัก 100 เมล็ด และเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในแปลงเกษตรกรอำเภอมืองจังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มทดลอง	น้ำหนัก100 เมล็ด (กรัม)	เมล็ดดี (เปอร์เซ็นต์)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	2.676	86
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.716	97
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.921	94
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	2.897	86
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.747	94
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	2.951	94
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.708	90
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	3.121	94
F-test	NS	NS
CV	7.5	5.1

หมายเหตุ : NS ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($P > 0.05$)

4 ผลผลิตเมล็ดข้าว (กก.ต่อไร่)

การใส่ปุ๋ยเคมี 16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่ (กลุ่มทดลองที่2) ให้ผลผลิตเมล็ดข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุดคือ 508 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาเป็นปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70%ป๋กดำ และ30%กำเนิดช่อดอก) ให้ผลผลิต 478 กิโลกรัมต่อไร่ และพบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ($P \leq 0.01$) กลุ่มทดลองที่ใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ(กลุ่มทดลองที่3 4 5 6 7 และ8) ให้ผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ105 อยู่ระหว่าง 366-478 กก.ต่อไร่ กลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1) ให้ผลผลิตเมล็ดข้าวขาวดอกมะลิ105 มีค่าต่ำที่สุดคือ 352 กิโลกรัมต่อไร่ การแบ่งใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ(กลุ่มทดลองที่3 4 5และ6) พบว่าการแบ่งใส่ปุ๋ย 70% ช่วง

ปักดำ และ30%ช่วงกำเนิดช่อดอกจะให้ผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงกว่าการแบ่งใส่ปุ๋ยแบบ 50% ช่วงปักดำ และ50%ช่วงกำเนิดช่อดอก แต่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ทั้งนี้อาจจะ เนื่องมาจากปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพอยู่ในดินได้นานกว่าและมีปริมาณมากกว่า (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ ต่อผลผลิตเมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในแปลงเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มทดลอง	ผลผลิต (กก.ต่อไร่)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	352 ^b
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	508 ^a
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	366 ^b
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	466 ^b
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	383 ^b
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	398 ^b
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	391 ^b
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	478 ^a
F-test	*
CV	8.4

หมายเหตุ : อักษรต่างกันว่ากำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ (P=0.05)

* แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.05$)

4.4.5 แปลงเกษตรกรบ้านคำเจริญ ตำบลคำเจริญ อำเภอตระการพืชผล

1.ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105

ความสูงของข้าวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่1 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่ (กลุ่มทดลองที่ 2) ให้ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุดตลอดช่วงการทดลองมีค่าเป็น 105 และ 145 เซนติเมตร เมื่อข้าวมีอายุ 60 และ90วันหลังปักดำตามลำดับ และมีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ($P \leq 0.01$) รองลงมากลุ่มที่2 เป็นกลุ่มทดลองของปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ ได้แก่กลุ่มทดลองที่ 3 4 5 6 7 และ 8 ให้ความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ 105รองลงมา กลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1) มีความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 ต่ำที่สุด (ตารางที่4.19)

ตารางที่ 4.19 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อความสูงของข้าวขาวดอกมะลิ105 แปลง
เกษตรกรอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วง 60 และ 90 วันหลังปักดำ

กลุ่มทดลอง	ความสูง (ซม) 60 วัน	ความสูง (ซม) 90 วัน
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	94 ^e	132 ^c
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	105 ^a	145 ^a
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	101 ^{abcd}	138 ^{bc}
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	102 ^{abc}	138 ^{bc}
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	99 ^{bcde}	135 ^c
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	97 ^{cde}	137 ^c
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	103 ^{ab}	143 ^{ab}
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	95 ^{de}	135 ^c
F-test	**	**
CV	6.6	5.5

หมายเหตุ : อักษรต่างกันในที่กำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ(P=0.05)

**แสดงความแตกต่างทางสถิติ (P ≤ 0.01)

2.จำนวนรวงต่อกอและจำนวนเมล็ดต่อรวง

การใช้ปุ๋ยเคมีสูตร16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่(กลุ่มทดลองที่2) ข้าวขาวดอกมะลิ105มีจำนวนรวงต่อกอสูงที่สุดคือ 9.0 รวงต่อกอ และความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ($P \leq 0.05$) รองลงมาเป็น.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50%ป๋ักดำ และ50%กำเนิดช่อดอก) มีจำนวนรวงต่อกอเป็น 8.3 รวงต่อกอ ส่วนกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1)มีจำนวนรวงต่อกอต่ำสุดเป็น 6.4 รวงต่อกอ (ตารางที่ 4.20)

จำนวนเมล็ดต่อรวงพบว่าการใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50%ป๋ักดำ และ50%กำเนิดช่อดอก) มีจำนวนเมล็ดต่อรวงสูงที่สุดคือ 153 เมล็ดต่อรวง กรรมวิธีไม่ใส่ปุ๋ยมีจำนวน 119 เมล็ดต่อรวง ส่วนกลุ่มทดลองปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ(กลุ่มทดลองที่ 3-8)มีจำนวนเมล็ดต่อรวงเป็น 119-151 เมล็ดต่อรวง และพบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ(ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อจำนวนรวงต่อกอ และจำนวนเมล็ดต่อรวงของข้าวขาวดอกมะลิ 105 แปลงเกษตรกรอำเภอดงเจริญ จังหัดอุบลราชธานี ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต

กลุ่มทดลอง	รวงต่อกอ (จำนวน)	เมล็ดต่อรวง (จำนวน)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	6.4 ^c	119
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	9.0 ^a	153
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	7.9 ^{abc}	144
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	7.7 ^{abc}	149
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	8.3 ^{ab}	151
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	7.5 ^{abc}	142
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	6.7 ^c	119
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	6.8 ^{bc}	134
F-test	*	NS
CV	22.4	19.7

หมายเหตุ : อักษรต่างกันที่กำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P=0.05$)

* แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.05$)

NS ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($P > 0.05$)

3. น้ำหนัก 100 เมล็ดและเปอร์เซ็นต์เมล็ดดี

น้ำหนัก 100 เมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในการทดลองนี้มีค่า 2.600-2.732 กรัม ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่(50%ปักดำ และ50%กำเนิดช่อดอก) มีน้ำหนัก 100 เมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุด ส่วนกลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย (กลุ่มทดลองที่1) มีน้ำหนัก 100 เมล็ดต่ำที่สุด อย่างไรก็ตามไม่พบความแตกต่างทางสถิติ (ตารางที่4.21)

การใช้ปุ๋ยเคมีสูตร16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่(กลุ่มทดลองที่2)มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีสูงที่สุดคือ 91 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1)มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีต่ำที่สุดเป็น 77 เปอร์เซ็นต์ และไม่มี ความแตกต่างทางสถิติ ส่วนกลุ่มทดลองที่เป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์(กลุ่มทดลองที่3-กลุ่มทดลองที่8) มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีอยู่ระหว่าง 86-90 เปอร์เซ็นต์ (ตารางที่4.21)

ตารางที่ 4.21 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อน้ำหนัก 100 เมล็ด และเปอร์เซ็นต์เมล็ดดีของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในแปลงเกษตรกรอำเภอดงเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มทดลอง	น้ำหนัก100 เมล็ด (กรัม)	เมล็ดดี (เปอร์เซ็นต์)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	2.600	77
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.707	91
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.641	87
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	2.606	86
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.613	89
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	2.663	89
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	2.732	88
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	2.626	90
F-test	NS	NS
CV	28.6	9.0

หมายเหตุ : NS ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ (P > 0.05)

4 ผลผลิตเมล็ดข้าว (กก.ต่อไร่)

การใส่ปุ๋ยเคมี 16-16-8 อัตรา 30 กก.ต่อไร่ (กลุ่มทดลองที่2) ให้ผลผลิตเมล็ดข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงที่สุดคือ 506 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาเป็นปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50%ปักดำ และ50%กำเนิดช่อดอก) ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70%ปักดำ และ30%กำเนิดช่อดอก) และปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50%ปักดำ และ50%กำเนิดช่อดอก) ให้ผลผลิต 478 463 และ462กิโลกรัมต่อไร่ตามลำดับ และพบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ(P ≤ 0.05) กลุ่มทดลองที่ไม่ใส่ปุ๋ย(กลุ่มทดลองที่1) ให้ผลผลิตเมล็ดข้าวขาวดอกมะลิ105 มีค่าต่ำ

ที่สุดคือ 416 กิโลกรัมต่อไร่ การแบ่งใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ(กลุ่มทดลองที่3- กลุ่มทดลองที่8) พบว่าการแบ่งใส่ปุ๋ย 50% ช่วงปักดำ และ50%ช่วงกำเนิดช่อดอกจะให้ผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ105 สูงกว่าการแบ่งใส่ปุ๋ยแบบ70% ช่วงปักดำ และ50%ช่วงกำเนิดช่อดอก แต่ไม่มี ความแตกต่างทางสถิติ (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ ต่อผลผลิตเมล็ดข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในแปลงเกษตรกรอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มทดลอง	ผลผลิต (กก.ต่อไร่)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	416 ^d
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	506 ^a
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	462 ^{abcd}
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	430 ^{cd}
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	445 ^{bcd}
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	445 ^{bcd}
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	478 ^{ab}
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	463 ^{abc}
F-test	*
CV	5.9

หมายเหตุ : อักษรต่างกันว่ากำกับกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ (P=0.05)

* แสดงความแตกต่างทางสถิติ (P ≤ 0.05)

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันในทุกพื้นที่(Combine Analysis)

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมทั้งหมด(combine analysis) ของผลผลิตเมล็ดข้าว พบว่าแปลงทดลองในแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ(ตารางที่ 23) แปลงทดลองเกษตรกรอำเภอตระการพืชผลให้ผลผลิตของข้าวสูงที่สุดคือ 457 กิโลกรัมต่อไร่ และมีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ รองลงมาเป็นแปลงทดลองอำเภอเมือง และอำเภอเดชอุดมให้ผลผลิต 418 และ399 กิโลกรัมต่อไร่ แปลงทดลองจากอำเภอพิบูลมังสาหารให้ผลผลิตข้าวต่ำสุดคือ 341 กิโลกรัมต่อไร่(ตารางที่ 4.24) เนื่องจากปริมาณน้ำฝนในอำเภอตระการพืชผลมีปริมาณน้ำฝนทั้งปี 1529 มิลลิเมตร อำเภอพิบูลมังสาหารมีปริมาณน้ำฝนทั้งปี 1335 มิลลิเมตร คุณสมบัติทางเคมีและกายภาพดินโดยทั่วไปมีลักษณะใกล้เคียงกัน (ตารางที่1) โดยทั่วไปความอุดมสมบูรณ์ของดินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีอุดมสมบูรณ์ของดินที่ต่ำที่เกิดจากเป็นดินทราย และมีธาตุอาหารพืชโดยธรรมชาติน้อย(Oberthuer and Kam,2000; Haefele et al., 2006. Boling et al., 2008; Wade et al., 1999)

การตอบสนองของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ (T2เทียบกับT3-T8)ต่อผลผลิตเมล็ดของข้าวขาวดอกมะลิ 105 พบว่าให้ผลผลิตข้าวสูงสุดเป็น 459 กิโลกรัมต่อไร่ และมีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ รองลงมาเป็น การใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพอัดเมล็ดที่หมักด้วย EM อัตรา 75 กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ 2 ครั้ง ในช่วงปักดำ 70% การใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพอัดเมล็ดที่หมักด้วยมูลไส้เดือน อัตรา 75 กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ 2 ครั้ง ในช่วงปักดำ 70% และระยะกำเนิดช่อดอก(PI) 30% การใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพอัดเมล็ดที่หมักด้วย พด.2 อัตรา 75 กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ 2 ครั้ง ในช่วงปักดำ 70% และระยะกำเนิดช่อดอก(PI) 30% การใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพอัดเมล็ดที่หมักด้วย พด. 2 อัตรา 75 กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ 2 ครั้ง ในช่วงปักดำ 50% และระยะกำเนิดช่อดอก (PI) 50% การใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพอัดเมล็ดที่หมักด้วยมูลไส้เดือน อัตรา 75 กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ 2 ครั้ง ในช่วงปักดำ 50% และระยะกำเนิดช่อดอก(PI) 50% และการใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพอัดเมล็ดที่หมักด้วย EM อัตรา 75 กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ 2 ครั้ง ในช่วงปักดำ 50% และระยะกำเนิดช่อดอก(PI) 50% ให้ผลผลิตข้าวเป็น 407 405 397 396 395 และ 392 กิโลกรัมต่อไร่ตามลำดับ การใส่ปุ๋ยเคมีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำทำให้ข้าวมีผลผลิตเพิ่มขึ้น (Khuntasuvon et al., 1998) และจะต้องมีค่าเปอร์เซ็นต์Clay ต่ำกว่า 5 เปอร์เซ็นต์มีการตอบสนองของปุ๋ยอินทรีย์ (Haefele et al., 2006; Haefele and Konboon, 2009 ;Naklang et al., 2006) (ตารางที่25)

ชนิดของปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ (T3,T4 เทียบกับ T5,T6 T3,T4 เทียบกับ T7,T8 และ T5,T6 เทียบกับ T7,T8) พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติระหว่าง ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพอัดเมล็ดที่หมักด้วยมูลไส้เดือน ปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพอัดเมล็ดที่หมักด้วยสารพด.2 และปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพอัดเมล็ดที่หมักด้วย EM ให้ผลผลิตข้าวเฉลี่ย 400 497 และ 400 กิโลกรัมต่อไร่ตามลำดับ ส่วนสัดส่วนที่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ(T3,T5,T7 เทียบกับ T4,T6,T8) พบว่าสัดส่วน50%ปักดำ และ50% กำเนิดช่อดอก และสัดส่วน70%ปักดำ และ30%กำเนิดช่อดอก ให้ผลผลิตข้าวเฉลี่ย 394 และ 403 กิโลกรัมต่อไร่ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามไม่มีความแตกต่างทางสถิติ(ตารางที่4.23)

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของผลผลิตข้าวขาวดอกมะลิ105

Source	DF	SS	MS	F-cal	Prob
แปลงเกษตรกร	4	186913	46728.1	77.36	0.00
แปลงเกษตรกรXBlock	10	6040	604.1	0.31	0.99
Treatment	7	132558	18936.9	3.42	0.01
T1เทียบกับT2-T8	1	83469	83469.9	15.08	0.00
T2เทียบกับT3-T8	1	46039	46039.1	8.32	0.01
T3,T5,T7 เทียบกับ T4,T6,T8	1	1992	1992	0.36	0.56
T3,T4 เทียบกับ T5,T6	1	664	664	0.12	0.73
T3,T4 เทียบกับ T7,T8	1	137	137	0.02	0.87
T5,T6 เทียบกับ T7,T8	1	1584	1584	0.29	0.60
แปลงเกษตรกรX Treatment	28	155024	5536.6	2.80	0.00
Error	70	138581	1979.7		

ตารางที่ 4.24 ผลผลิตของข้าวขาวดอกมะลิ105 ที่ได้จากแปลงเกษตรกรที่ใช้ทดลอง

แปลงทดลองเกษตรกร	ผลผลิตข้าว (กิโลกรัมต่อไร่)
อ.พิบูลมังสาหาร	341 ^d
อ.เขื่องใน	371 ^c
อ.เดชอุดม	399 ^b
อ.เมือง	418 ^b
อ.ตระการพืชผล	457 ^a
F-test	**

หมายเหตุ : อักษรต่างกันว่ากำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ(P=0.05)

**แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.01$)

ตารางที่ 4. 25 ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพต่อค่าเฉลี่ยผลผลิตของข้าวขาวดอกมะลิ105

กลุ่มทดลอง	ผลผลิต (กก.ต่อไร่)
1.ไม่ใส่ปุ๋ย	327 ^c
2.ปุ๋ยเคมี 16 - 16 - 8 อัตรา 30กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	459 ^a
3.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	395 ^b
4.ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนอัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	405 ^b
5.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	396 ^b
6.ปุ๋ยหมัก พด.2 อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 %และ30 %)	397 ^b
7.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (50% และ50%)	392 ^b
8.ปุ๋ยหมัก EM อัตรา 75กก.ต่อไร่ (70 % และ30 %)	407 ^b
F-test	**

หมายเหตุ : อักษรต่างกันว่ากำกับเหนือค่าเฉลี่ยในแนวตั้งแสดงความแตกต่างทางสถิติ(P=0.05)

**แสดงความแตกต่างทางสถิติ ($P \leq 0.01$)